

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om ändringssökande i arbetskraftsärenden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att sysselsättningslagen, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och lagen om arbetskraftsservice skall ändras. Propositionen gäller ändringssökande och besvärsförbud i vissa beslut av arbetskraftsbyråer och arbetskrafts- och näringscentraler som fattats med stöd av dessa lagar samt författningar som utfärdats med stöd av dem. Ändringarna behövs dels på grund av reformen i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna, dels på grund av att lagstiftningen om arbetskrafts- och näringscentraler träder i kraft den 1 september 1997, då också besvärsförbudet i 24 § förordningen om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsärenden upphävs.

Enligt förslaget får ändring inte sökas genom besvär i frågor som gäller arbetskrafts- och näringscentralernas beslut om anvisande av investeringsbidrag och arbetskraftsbyråernas beslut om beviljande av sysselsättningsstöd och arbetspraktikstöd samt om placering i statliga arbetsuppgifter, om inte något annat bestäms särskilt. Besvär får inte heller anföras över beslut som gäller arbetskraftsservice, om inte något annat bestäms särskilt. Över beslut om andra studiesociala förmåner än de som avses i 23 § 1 mom. lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning får besvär inte anföras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 september 1997.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning och praxis	3
1.2. Bedömning av nuläget	3
1.2.1. De grundläggande fri- och rättigheterna och internationella konventioner ...	4
1.2.2. Arbetskrafts- och näringscentralernas, arbetskraftsbyråernas och arbets-	5
kraftskommissionernas förvaltningsbeslut	
1.2.3. Rättspraxis och litteratur som gäller artikel 6.1 i Europarådets konvention om	7
de mänskliga rättigheterna	
1.2.4. Mängden eventuella besvär	8
1.2.5. Ändringssökandets praktiska betydelse	8
1.2.6. Slutsatser	9
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	10
3. Propositionens verkningar	11
4. Beredningen av propositionen	12
DETALJMOTIVERING	12
1. Lagförslagen	12
1.1. Sysselsättningslagen	12
1.2. Lagen om ändring av 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning ...	12
1.3. Lagen om ändring av lagen om arbetskraftsservice	12
2. Ikraftträdande	12
3. Lagstiftningsordning	12
LAGFÖRLAGEN	13
1. Lag om ändring av sysselsättningslagen	13
2. Lag om ändring av 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	14
3. Lag om ändring av lagen om arbetskraftsservice	15

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Enligt 24 § förordningen om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsärenden (80/1973) får besvär inte anföras över arbetskraftsdistriktens och arbetskraftsbyråernas beslut, om inte något annat bestäms särskilt. Ändring får sökas genom besvär i vissa beslut som gäller lönegarantiärenden och lönegaranti för sjömän. I arbetskraftspolitiska utlåtanden om utkomtskydd för arbetslösa får ändring inte sökas separat genom besvär, utan ändring kan sökas enbart samtidigt som ändring söks i de egentliga besluten om utkomtskydd för arbetslösa.

För rättande av sakfel och skrivfel ändras beslut av arbetskraftsdistriktsbyråerna och arbetskraftsbyråerna på ansökan med stöd av 26 och 27 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). En ansökan som avslagits kan också i andra fall behandlas på nytt eftersom besluten inte anses få rättskraft. En sökande som är missnöjd med ett beslut kan också föra förvaltningsklagan hos en högre myndighet och hos dem som utövar den högsta tillsynen över lagligheten inom förvaltningen, dvs. justitiekanslern och justitieombudsmannen. År 1996 förekom 96 fall av förvaltningsklagan hos arbetsministeriet. Dessutom anförs hos ministeriet mer diffusa "besvär" som inte räknas som förvaltningsklagan men som man försöker besvara på behörigt sätt. I undantagsfall blir det också aktuellt med extraordinära rättsmedel enligt 11 kap. förvaltningsprocesslagen.

Arbetskraftsdistriktsbyråerna och arbetskraftsbyråerna fattar årligen en ofantlig mängd beslut om verkställigheten av arbetskraftspolitiska åtgärder. Enligt arbetsförmedlingsstatistiken för 1996 hade arbetskraftsbyråerna under året 1 008 236 arbetssökande som var i behov av arbetskraftsservice. Av dem var 799 207 arbetslösa arbetssökande. Till arbetskraftsutbildningen kom 210 540 ansökningar, och 115 227 personer antogs till utbildning. Nästan 100 000 av dem som var villiga att delta i utbildning fick avslag på sin ansökan. Inom ramen för anslagen kunde 17 360 personer 1996 placeras i statliga arbetsuppgifter. Antalet personer som

var villiga att ta emot uppgifter och antalet ämbetsverk som hade kunnat ta emot dessa människor var mångdubbelt. Med hjälp av det kommunala sysselsättningsstödet placerades 61 395 personer i kommunerna, och många fler hade varit villiga att låta sig placeras. Hos privata arbetsgivare placerades 17 703 personer. Pengar för blivande företagare beviljades 5 830 personer, och uppskattningsvis 20 % av ansökningarna förkastades. Genom andra åtgärder placerades folk i lönebaserad sysselsättande verksamhet på så sätt att det totala antalet placeringar som inleddes 1996 uppgick till 128 972.

Arbetskraftsbyråernas och distriktsbyråernas övriga åtgärder som förutsätter beslut har en snävare volym, men också i de fallen beräknas antalet beslut per år uppgå till över tusen.

1.2. Bedömning av nuläget

Allmänt

Revideringen av lagstiftningen om regionalförvaltningen ledde till en situation där lagen om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsärenden upphävdes och därigenom också de förordningar som utfärdats med stöd av den. Således upphävdes också förordningen om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsärenden, där bestämmelsen om besvärsförbud fanns. I regeringens proposition med förslag till förnyande av lagstiftningen om regionalförvaltningen (RP 148/1996 rd) sägs avsikten vara att klargöra systemet för ändringssökande i arbetskraftsärenden och senare avlåta en proposition som uppfyller förpliktelserna enligt regeringsformens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna och enligt de internationella konventioner som är bindande för Finland. Vid behandlingen av propositionen sade sig grundlagsutskottet finna det nödvändigt att den typ av restriktioner i rätten att söka ändring som nämns i motiveringen till propositionen snabbt utvärderas också med hänsyn till 16 § regeringsformen. (GrUU 37/1996 rd).

När riksdagen antog förvaltningsprocesslagen förutsatte den att det för att syftet med lagen skall nås och principerna i den genom-

föras inom varje förvaltningsområde i samråd med förvaltningsdomstolskommissionen och justitieministeriet granskas vilka gällande lagar och författningar som bestämmer om besvärsmåttförfarande. Bestämmelserna skall antingen samordnas med förvaltningsprocesslagen, strykas såsom obehörliga eller på nödvändiga punkter ändras till hänvisningar till förvaltningsprocesslagen. Förslagen förutsattes inom skäligen tid bli förelagda riksdagen för behandling. Ett så gott som fullständigt besvärsmåttförbud i fråga om arbetskrafts- och näringscentralernas och arbetskraftsbyråernas beslut i arbetskraftsärenden motsvarar inte syftet med och principerna för förvaltningsprocesslagen.

Enligt den förvaltningsdomstolskommission som har utrett systemet för ändringssökande i förvaltningsärenden (KB 1997:4) bör ändringssökandet i ärenden som gäller arbetskraft och företagsstöd utredas särskilt för varje ärendegrupp. Enligt kommissionen bör besvärsmåttförbudet slopas, om det inte finns något särskilt skäl att förbjuda ändringssökande i en viss ärendegrupp och det inte kan anses vara fråga om individens rättighet eller skyldighet. Kommissionen påpekade att det när systemet utvecklas är skäl att beakta den mängd besvär som beräknas bli inlämnad. Antalet besvär påverkas vid sidan av hur omfattande besvärsmåttförbuderna är också väsentligt av på vilket sätt förvaltningsmyndigheten har ordnat behandlingen av förvaltningsärenden. Utöver att besvärsmåttförbudet bör slopas fann kommissionen det viktigt att det utreds hur ett tillräckligt smidigt och snabbt rättelseförfarande kan tryggas i dessa frågor.

Riksdagens justitieombudsman har i en till statsrådet riktad skrivelse av den 27 november 1995 ansett att det gällande systemet för ändringssökande i arbetskraftsärenden inte motsvarar 16 § regeringsformen, enligt vilken var och en har rätt att få ett beslut som gäller hans rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt lagskipningsorgan. De gällande bestämmelserna står enligt justitieombudsmannen också i strid med artikel 14 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och artikel 6.1 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Dessa konventioner är bindande för Finland.

Arbetsministeriet har med anledning av ställningstagandena och synpunkterna ovan

satt sig in i systemet för ändringssökande i beslut av såväl arbetskraftsdistriktsbyråerna som arbetskraftsbyråerna och arbetskraftskommissionerna i ljuset av regeringsformen och de internationella konventioner som är bindande för Finland.

1.2.1. De grundläggande fri- och rättigheterna och internationella konventioner

Enligt 16 § 1 mom. regeringsformen har var och en rätt att på ett tillbörligt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt lagskipningsorgan. Enligt 2 mom. i samma paragraf skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas i lag. Besvärsmåttförbudet i 24 § förordningen om distrikts- och lokalförvaltningen av arbetskraftsärenden har ansetts problematiskt med tanke på 16 § regeringsformen.

Enligt artikel 6.1 i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna skall envar vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skäligen tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag, när det gäller att pröva hans rättigheter och skyldigheter (civil rights and obligations) eller anklagelser mot honom för brott. Bestämmelsen har ansetts gälla många frågor som kan karakteriseras som offentliga rättsliga. Bl.a. har förvaltningsärenden som gäller förmåner och tillstånd enligt praxis vid europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ansetts ingå i begreppet "civil rights and obligations".

Enligt artikel 14.1 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter skall alla vara lika inför domstolarna. Envar skall, när det gäller att pröva en anklagelse mot honom eller hans rättigheter och skyldigheter i tvistemål, vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inför en behörig, oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Besvärsmåttförbudet och bestämmelser om det på författningsnivå har också bedömts stå i strid med konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

1.2.2. Arbetskrafts- och näringscentralernas, arbetskraftsbyråernas och arbetskraftskommissionernas förvaltningsbeslut

Arbetskraftsdistriktsbyråerna, fr.o.m. den 1 september 1997 arbetskrafts- och näringscentralerna (nedan centralerna), och arbetskraftsbyråerna fattar varje år ett stort antal förvaltningsbeslut, vilket redogörs för ovan under punkt 1.1. De fattar beslut både om interna administrativa, vanligen tjänstemannarättsliga, frågor och om beviljande av otaliga stöd som baserar sig på författningar som har utfärdats med stöd av sysselsättningslagen (275/1986), lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) och lagen om arbetskraftsservice (102/1993) samt om antagning till utbildning.

Sådana förvaltningsbeslut enligt statstjänstemannalagen vilka gäller utnämningar samt inrättande och indragning av tjänster omfattas enligt den nämnda speciallagstiftningen inte av ändringssökande. Vid sidan av statstjänstemannalagen fattar centralerna och arbetskraftsbyråerna förvaltningsbeslut om förmaner som tillkommer tjänstemännen med stöd av tjänstekollektivavtal som ingåtts enligt lagstiftningen om tjänstekollektivavtal. Ändringssökandet i dessa förvaltningsbeslut har ordnats enligt avtalen om samrådsförfarande.

Vid en granskning av arbetskraftsärendena enligt ärendegrupp kan följande konstateras.

Förvaltningsbeslut som fattas med stöd av sysselsättningslagen

Största delen av centralernas och arbetskraftsbyråernas beslut fattas utifrån sysselsättningslagen och författningar som utfärdats med stöd av den. I 13 § sysselsättningslagen bestäms vad sysselsättningsanslagen får användas till. Av sysselsättningsanslagen i statsbudgeten kan, i enlighet med motiveringen i budgeten, anslag anvisas eller beviljas statliga ämbetsverk och inrättningar, kommuner och kommunförbund samt enskilda och samfund för projekt som gäller byggnad, underhåll, grundlig förbättring, utvidgning och ändring av konstruktioner eller andra investeringar, på det sätt som närmare bestäms genom förordning, samt för avlöning av personal eller för ersättningar som skall utbetalas till arbetslösa, på det sätt som särskilt bestäms genom lag eller förordning

eller som statsrådet eller arbetsministeriet har beslutat. Närmare bestämmelser finns huvudsakligen i sysselsättningsförordningen (130/1993).

Om beviljande av sysselsättningsstöd till arbetsgivaren bestäms i 4 kap. i förordningen. De allmänna förutsättningarna för beviljande av stöd fastställs i 17 §. Av sysselsättningsanslagen kan sysselsättningsstöd inom ramen för anslaget i statsbudgeten beviljas kommuner, samkommuner och andra sammanslutningar samt företag eller andra arbetsgivare för förbättrande av förutsättningarna för att arbetslösa skall kunna placera sig på arbetsmarknaden. Sysselsättningsstöd kan i enlighet med de arbetskraftspolitiska mål som arbetsministeriet årligen fastställer beviljas för sysselsättande av sådana i sysselsättningslagen och i sysselsättningsförordningen avsedda arbetslösa som inte kan sysselsättas med hjälp av arbetskraftsservicen eller med andra åtgärder som främjar sysselsättningen. De allmänna förutsättningarna för beviljande av stöd till företag anges i 19 §. Särskilda förutsättningar för beviljande av stöd anges i 21 §. Enligt 21 § 3 mom. kan då stöd beviljas även andra villkor som behövs med tanke på den som skall sysselsättas eller med tanke på skötseln av sysselsättningen ställas upp för erhållande av stödet.

I 5 kap. sysselsättningsförordningen ingår bestämmelser om anslag som anvisas statliga ämbetsverk och inrättningar samt om sysselsättningservice. Enligt 23 § kan arbetskraftsbyrån, inom ramen för de anslag som har anvisats den, anvisa statliga ämbetsverk och inrättningar anslag på de grunder som nämns i förordningens 17, 18, 21, 22 a och 22 b § för sysselsättning av arbetslösa. Enligt 26 § kan en arbetssökande vars arbetslöshet hotar att fortgå i mer än två år samt en arbetssökande som skall sysselsättas med stöd av statens sysselsättningskyldighet enligt 20 § sysselsättningslagen, sysselsättas även så att arbetskraftsbyrån anställer honom i tidsbundet arbetsförhållande och placerar honom i arbete hos en förening, stiftelse eller enskild person (statens sysselsättningservice). Också kommunen kan placera en långtidsarbetslös som den sysselsätter och för vars avlöning har beviljats sysselsättningsstöd i arbete hos en förening, stiftelse eller enskild person (kommunal sysselsättningservice).

I 6 kap. sysselsättningsförordningen finns

bestämmelser om sysselsättningsstöd till den som ämnar bli företagare. Enligt 28 § kan till en arbetslös arbets sökande som ämnar bli företagare inom ramen för anslaget i statsbudgeten beviljas stöd för tryggande av hans utkomst under den tid som beräknas gå åt till att starta och stabilisera företagsverksamheten. I 29 § regleras förutsättningarna för beviljande av stöd.

I 7 kap. sysselsättningsförordningen ingår bestämmelser om arbetspraktikstöd till arbetslösa. Enligt 31 § kan förbättrande och upprätthållande av yrkesfärdigheten till en arbetslös arbets sökande som inte kan sysselsättas med hjälp av arbetskraftsservicen, inom ramen för anslag i statsbudgeten beviljas arbetspraktikstöd för tryggande av utkomsten under den tid han genomgår arbetspraktik på en arbetsplats. Enligt 33 § ingår arbetskraftsbyrån ett avtal om praktiken med den som ordnar praktikplatsen. Av avtalet skall framgå de uppgifter som den som sysselsätts med arbetspraktikstödet skall utföra under arbetspraktiktiden. I avtalet om arbetspraktik kan arbetskraftsbyrån dessutom ställa villkor som behövs med tanke på arbetspraktiken.

I 7 a kap. sysselsättningsförordningen ingår bestämmelser om sysselsättningsstöd för deltidsarbete. Enligt 34 a § kan arbetstagare som frivilligt övergår från heltidsarbete till deltidsarbete inom ramen för anslaget i statsbudgeten beviljas ersättning för minskad inkomst (deltidstillägg), för att möjligheterna till deltidsarbete skall öka. Deltidstillägg kan beviljas, om arbetsgivaren utöver den arbetstagare som övergår till deltidsarbete samtidigt i samma arbetsuppgifter anställer en arbetslös arbets sökande som avses i 17 § 2 mom. Förutsättningarna för beviljande av deltidstillägg regleras i 34 b §.

I 12 kap. sysselsättningsförordningen finns bestämmelser om sysselsättningspolitiskt strukturstöd. Enligt 45 § kan sysselsättningspolitiskt strukturstöd inom ramen för anslaget i statsbudgeten beviljas för projekt som främjar och påskyndar anpassningen av företag och områden till strukturomvandlingen samt stöder internationaliseringen av sammanslutningar. Sysselsättningspolitiskt strukturstöd för utvecklingsprojekt kan beviljas kommuner, samkommuner eller andra sammanslutningar, företag eller stiftelser. Sysselsättningspolitiskt strukturstöd för sysselsättningsprojekt kan beviljas samfund och stiftelser som är allmännyttiga eller idkar

frivillig verksamhet.

Enligt förordningens 47 § fattas beslut om beviljande av sysselsättningsstöd av den arbetskraftsbyrå till vilken ansökan eller framställan har lämnats in. Arbetskraftsbyrån fattar sitt beslut inom ramen för det anslag som arbetskraftsdistriktsbyrån har anvisat till dess förfogande. Strukturstödet beviljas av centralen eller arbetsministeriet. Statsunderstöd av sysselsättningsanslagen anvisas eller beviljas för investeringar av antingen arbetsministeriet eller centralen.

Förvaltningsbeslut som fattas med stöd av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

I 8 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning anges de allmänna förutsättningarna för antagning av studerande. Till utbildning kan antas personer som är lämpade för studierna och för det yrke eller den uppgift som utbildningen syftar till. För antagningen gäller dessutom vad som särskilt bestäms om de allmänna inträdesfordringarna för utbildningen. Enligt 9 § beslutar arbetskraftsmyndigheterna om antagningen av studerande till utbildning. Arbetsministeriet meddelar vid behov föreskrifter om antagningsförfarandet. Enligt 11 § anskaffas utbildning enligt den aktuella lagen med anslag som i statsbudgeten under huvudtiteln för arbetsministeriets förvaltningsområde anvisas för anskaffning av utbildning. Enligt 13 § kan anskaffningen av utbildning skötas även så att arbetsgivaren deltar i finansieringen av utbildningen tillsammans med arbetskraftsmyndigheterna (gemensam anskaffning av utbildning). Gemensamma anskaffningar kan göras enligt ett anskaffningsanslag som i statsbudgeten anvisas för ändamålet.

I 5 kap. finns bestämmelser om de studerandes studiesociala förmåner. Enligt 22 § skall sökanden ges ett skriftligt beslut när en förmån beviljas, förvägras eller återkrävs. I 23 § regleras ändringssökandet i beslut om studiesociala förmåner. Den som är missnöjd med ett beslut som gäller en förmån enligt denna lag får söka ändring i det genom att hos arbetslöshetsnämnden anföra skriftliga besvär inom 30 dagar efter att han fick del av beslutet. Den som är missnöjd med ett beslut av arbetslöshetsnämnden får söka ändring i det hos försäkringsdomstolen på det sätt och inom den tid efter delfändet

som bestäms i 1 mom.

I 9 § förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning bestäms förutsättningarna för antagning av studerande. Arbetskraftsbyrån fattar beslut om antagningen, och ändring kan inte sökas i beslutet.

Förvaltningsbeslut som fattas med stöd av lagen om arbetskraftsservice

I 3 kap. lagen om arbetskraftsservice finns bestämmelser om förmåner i samband med arbetskraftsservicen. En separat förordning har utfärdats om förmåner i samband med arbetskraftsservice. Som sociala och ekonomiska förmåner i samband med arbetskraftsservice kan beviljas rörlighetsunderstöd, betalas ersättning för stödåtgärder i samband med yrkesvägledning och för de kostnader som stöd för placering av handikappade i arbete medför samt beviljas stödjanke av specialarrangemang på arbetsplatsen på det sätt som bestäms i den nämnda förordningen. Förmånerna beviljas av arbetskraftsbyrån. Ändring kan inte sökas i arbetskraftsbyråns beslut.

I fråga om stödåtgärderna i samband med yrkesvägledning och placering av handikappade i arbete är det viktigt att en sakkunnig bedömer personens lämplighet för det yrke han ämnar pröva på eller det arbete eller den arbetsplats han ämnar utforska samt behövliga specialarrangemang. Prövningen består helt och hållet av sakkunnigprövning och medling mellan prövningsplatsen, den berörda personen och myndigheterna.

Utlåtanden som ges med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd

Enligt 3 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall arbetskraftskommissionerna eller arbetskraftsbyråerna i fråga om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för utkomstskydd ge ett utlåtande som är bindande för respektive socialförsäkringskommission och arbetslöshetskassa. Enligt 3 § lagen om arbetsmarknadsstöd ger arbetskraftsmyndigheten utlåtande om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetsmarknadsstöd. Utlåtandet är bindande för folkpensionsanstaltens lokalbyråer. Enligt 38 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa får ändring inte sökas genom särskilda besvär i ett bindande utlåtande av

en arbetskraftskommission eller en arbetskraftsbyrå. Först när det gäller det slutliga beslutet kan ändring sökas hos arbetslöshetsnämnden i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd.

1.2.3. Rättspraxis och litteratur som gäller artikel 6.1 i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna

Artikel 6 i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna har visat sig vara den kanske mest svårtolkade artikeln i konventionen (Matti Pellonpää: Euroopan ihmisoikeussopimus, 1996). Ett centralt problem är hur begreppet "civil rights and obligations", dvs. rättigheter och skyldigheter, skall tolkas. När begreppet innebär tolkas är förutsättningen för det första att det är fråga om en tvist som gäller rättigheter. Den andra förutsättningen är att tvisten skall gälla rättigheter som omfattas av begreppet. En eventuell indelning i offentlig rätt och privaträtt inom en stats interna rätt är inte avgörande, om än vägledande. Om offentlig- och privaträttsliga aspekter ingår i fallet har domstolen kunnat konstatera att artikeln kan tillämpas på grund av att de privaträttsliga aspekterna har dominerat. Den ståndpunkten anses hävdvunnen enligt vilken ett återkallande av näringstillstånd eller motsvarande berör de rättigheter för tillståndshavaren som inbegrips i begreppet "civil rights". Mer rum för tolkning blir det i frågor som har samband med beviljandet av näringstillstånd och tillstånd att utöva yrke.

De fall som gäller en ägares rätt att utnyttja sin egendom omfattas av begreppet "civil right" i artikel 6. Också ärenden som gäller omhändertagande av barn — även sådana som inom staten karakteriseras som offentligrättsliga ärenden — har ansetts falla inom tillämpningsområdet för artikel 6, eftersom frågan om rätt till umgänge med barn och liknande frågor gäller "civil right". Behandlingen av anspråk som baserar sig på en obligatorisk arbetsolycksfallsförsäkring och på en motsvarande typ av sjukförsäkring har ansetts falla inom artikelns tillämpningsområde eftersom det gäller den försäkrades "civil right". Inte heller tillsynsorganen har utfärdat någon allmän definition av begreppet.

I justitieministeriets lagberedningsavdelnings publikation 2/1994 som gäller förvaltningsprocesslagen behandlas tolkningen av

artikel 6 i människorättskonventionen utifrån praxis vid domstolen för de mänskliga rättigheterna. Också enligt denna publikation har praxis inom människorättsinstitutionerna inte tills vidare gett någon klar vägledning om vilka i första hand offentligt rättsliga frågor artikel 6.1 skall tillämpas på. Det noteras ändå att utvecklingen har gått mot en utvidgning av tillämpningsområdet, men det är oklart hur långt man kommer att följa denna linje.

Understöd som ges till privatpersoner och som har anknytning till ekonomisk verksamhet lyder uppenbarligen inte under artikel 6 (människorättskommissionens beslut given den 2 december 1992 i fallet I. Jordebo m.fl. mot Sverige). Denna ståndpunkt intar också förvaltningsdomstolskommissionen i sitt betänkande (KB 1997:4) vid en granskning av karaktären hos de ärenden landsbygdsnäringsarnas besvärsnämnd har behandlat, med tanke på artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till förvaltningsprocesslag och till lagstiftning som har samband med den (RP 217/1995 rd) kommenteras problemen med tillämpningen av artikel 6.1 i konventionen om de mänskliga rättigheterna på liknande sätt som i de ovan nämnda publikationerna. Enligt propositionen har bl.a. understöd som getts till privatpersoner och som har anknytning till ekonomisk verksamhet inte omfattats av artikeln.

1.2.4. Mängden eventuella besvär

Enligt förvaltningsdomstolskommissionen är det när systemet för ändringssökande utvecklas skäl att beakta den mängd besvär som beräknas bli anförda. Om besvär förbudet slopas helt och hållet, kan mängden eventuella besvär uppskattas enligt följande.

Många osäkerhetsfaktorer är förknippade med en uppskattning av besvärmängden. Utgår man från att största delen av de nuvarande arbetslösa arbetssökandena aktivt söker uttryckligen arbete eller utbildning, kan antalet besvär på ett år uppgå till flera tusen. Ovan i punkt 1.1 utreds antalet personer som omfattas av arbetskraftspolitiska åtgärder och antalet arbetslösa arbetssökande som inte har kunnat erbjudas några åtgärder på grund av de knappa resurserna eller som inte har velat delta i sådana. Enbart till den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen kom

1996 ca 100 000 fler ansökningar än vad som kunde godkännas. Samma år avslogs uppskattningsvis 2 000 ansökningar om pengar till blivande företagare. Antalet personer som är intresserade av lönebaserade sysselsättningsåtgärder kan beräknas vara betydligt större än den mängd människor som har kunnat placeras, eftersom de arbeten som ordnas med sysselsättningsstöd är mycket eftertraktade redan av den orsaken att arbetsvillkoret i utkomstskyddet för arbetslösa delvis skall bli uppfyllt och för att det skall kunna förhindras att det maximala antalet dagar som berättigar till arbetslöshetsskydd för arbetslösa nås. Även en ytterst försiktig beräkning ger vid handen att antalet besvär kan uppgå till flera tusen per år.

Eftersom länsrätterna har kapacitet att avgöra ca 30 000 fall per år, visar en jämförelse av mängderna trots osäkerhetsfaktorerna att besvär förbudet inte kan upphävas helt och hållet om inte den nuvarande organisationen för ändringssökande beviljas kraftiga tilläggsresurser.

Beslut enligt sysselsättningslagen och den förordning som utfärdats med stöd av den fattas på ansökan av kommuner, statliga myndigheter, företag och enskilda medborgare. Det är dock i regel alltid fråga om en förmån eller ett understöd som beviljats på grund av arbetslöshet eller för att förebygga sådan. Eftersom hela arbetskraftsrätten har sin egen systematik förefaller det motiverat att alla eventuella ändringar söks hos samma organ oberoende av ändringssökandens juridiska ställning. Då vore länsrätterna den naturliga besvärinstansen, också enligt regeringsprogrammet och principerna för utveckling av förvaltningen samt förvaltningsprocesslagen. På grund av besvärmängderna vore det dock nödvändigt med kraftiga tilläggsresurser.

1.2.5. Ändringssökandets praktiska betydelse

När ändring söks är syftet vanligen att en ändringssökande för vars del ett felaktigt beslut har fattats, hos fullföljdsinstansen skall få det beslut han enligt lag har rätt till och beslutet kan verkställas enligt det avkunnade utslaget. Sökande av ändring i arbetskraftsärenden skulle vanligen dock inte leda till det resultat som sökanden eftersträvar, eftersom ändringssökandet oundvikligen tar sin tid och den utbildnings-, arbets- eller

praktikplats som han har sökt har hunnit gå till någon annan eller projektet har genomförts i någon annan form. Således skulle ett riktigt "lagakraftvunnet beslut" vanligen inte ha någon annan betydelse än att det styr förvaltningspraxis i motsvarande framtida fall, men den som söker ändring har vanligen ingen ekonomisk nytta av beslutet.

1.2.6. Slutsatser

Sysselsättningslagen, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och lagen om arbetskraftsservice har utarbetats från den utgångspunkten att förmåner och understöd kan beviljas med stöd av dem endast i den omfattning som det vid varje enskilt tillfälle har beviljats medel för ändamålet i statsbudgeten. Bestämmelserna om rätten till arbete i sysselsättningslagen förpliktade myndigheterna att ordna möjligheter till arbete för de unga och långtidsarbetslösa arbetssökande som definierades i bestämmelserna. Dessa hade på motsvarande sätt rätt att kräva en möjlighet till arbete inom antingen en kommun, ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning vid vilken arbetsmyndigheterna hade anvisat dem sysselsättning. Nu när dessa förpliktelser inte längre gäller utom i fråga om långtidsarbetslösa enligt 18 § sysselsättningslagen (1329/1996) är de sagda bestämmelserna förutom detta undantag till alla delar sådana att de inte ger någon en subjektiv rätt till arbete som ordnas med sysselsättningsstöd, praktikplats eller någon annan förmån, med undantag för studiesociala förmåner, ens när det finns anslag till förfogande, för att inte tala om de situationer då tillräckliga anslag inte finns att tillgå ens för de ändamål som författningarna avser. Författningarna i fråga ger således inte, med undantag för de nämnda fallen, medborgare, företag eller andra sammanslutningar en sådan rätt som de enligt 70 § 4 mom. regeringsformen har rätt att kräva oberoende av statsbudgeten. Denna tydliga utgångspunkt syns i alla författningar genom att förmåner kan beviljas eller service ordnas endast inom ramen för anslagen i budgeten. När förmånens karaktär bedöms skall det dessutom observeras att de som ansöker om en förmån inte är med om att producera någon förmån genom en egen särskild insats som kunde medföra att skyddsmekanismer som skapats för att trygga egendom tas med i bedömningen av beslutsfattandets karaktär.

Innan alla de aktuella förmånerna började regleras genom lag rådde en längre tid en praxis där förmånerna endast baserade sig på motiveringen till moment i budgeten. I dessa motiveringar gavs de som tillämpar budgeten föreskrifter om förutsättningarna för användningen av anslagen. När systemet utvidgades och behovet av att samordna systemen för statsunderstöd inom andra förvaltningsområden med det arbetskraftspolitiska systemet ökade, reglerades användningen av sysselsättningsanslagen genom lag. Den centrala utgångspunkten för att reglera dessa frågor genom lag var att man ville klargöra de förpliktelser som styr tjänstemännens användning av pengar och samordna systemen med övriga system för statsunderstöd. Inte på något stadium skapades ett lagstadgat förmånssystem för medborgarna som skulle ha garanterat dem rätt till vissa förmåner.

Av denna anledning har förutsättningarna för alla förmåner – med undantag för utkomstskyddet för arbetslösa och arbetsmarknadsstödet samt de studiesociala förmånerna – reglerats på ett sådant sätt att den som beviljar förmånerna i mycket hög utsträckning i varje enskilt fall kan pröva om en åtgärd skall tillämpas. Ansökningarna måste avgöras enligt de årliga anvisningarna från ministeriet och med beaktande av läget i fråga om anslagen: en ansökan som skulle godkännas i början av året kan få avslag i slutet av året på grund av att resurserna sinar eller har tagit slut helt och hållet. Antagningen av lämpliga personer till den arbetskraftspolitiska utbildningen är ingen laglighetsprövning och lämpar sig inte heller till karaktären för beslut vid domstol. Inte heller valet av lämpliga personer för sysselsättning genom arbete med sysselsättningsstöd eller till en praktik- eller läroavtalsplats är någon laglighetsprövning. Dessa val samt antagningen av elever kan snarast jämföras med prövning vid utnämning, och mot denna prövning får besvär inte anföras. I beslutet om sysselsättningsstöd är vanligen tre parter involverade, nämligen arbetsgivaren, den som skall placeras och arbetskraftsmyndigheterna. Alla tre skall vara eniga om lösningen. Enligt 6 § förvaltningsprocesslagen kan besvär över ett beslut anföras av den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Många av de arbetslösa arbetssökande som väntar på att bli placerade kan anse sig mer berättigade till en plats än den som har fått platsen.

Det blir ytterst förvirrande om ett system med fullständig rätt att söka ändring tas med i detta understödsarrangemang.

Aven om artikel 6.1 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och 16 § 1 mom. regeringsformen på vissa punkter kan lämna rum för tolkning, finns det i propositionen med förslag till ändring av regeringsformen eller i rättspraxis vid europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ingen klar grund för att beslut om förmåner som centralerna eller arbetskraftsbyråerna fattar med stöd av sysselsättningslagen, lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och lagen om arbetskraftsservice skulle vara sådana beslut som gäller rättigheter enligt 16 § 1 mom. och de nämnda konventionerna och som ger rätt att söka ändring hos en domstol eller ett annat motsvarande lagskipningsorgan. Snarare stöds en motsatt tolkning av det fall enligt vilket understöd som getts till privatpersoner och som har anknytning till ekonomisk verksamhet (I. Jordebo m.fl. mot Sverige) inte omfattas av artikel 6. Förvaltningsdomstolskommissionen (KB 1997:4) har antagligen gjort samma bedömning eftersom den påpekar att understöd som getts till privatpersoner och som har anknytning till ekonomisk verksamhet vanligen inte har omfattats av artikeln.

Man kan således anse att 16 § 1 mom. regeringsformen, artikel 6.1 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och artikel 14 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter inte utgör något hinder för en begränsning av ändringssökandet i centralernas och arbetskraftsbyråernas beslut i arbetskraftsären den.

Betydelsen av 16 § 2 mom. regeringsformen måste ytterligare granskas när systemet för ändringssökande revideras. Enligt detta moment skall rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas i lag. På grund av denna bestämmelse bör bestämmelser om besvärshöjningsbud meddelas genom lag. Detsamma förutsätts i 13 § förvaltningsprocesslagen.

I frågor som gäller utkomstskydd för arbetslösa och arbetsmarknadsstöd finns en lagstadgad möjlighet att söka ändring. Visserligen kan ändring inte sökas separat i fråga om ett arbetskraftspolitiskt utlåtande, men också i det kan ändring sökas om hela beslutet fås prövat av en besvärinstans. I des-

sa fall är det ju obestriddigen fråga om "rättigheter" enligt artikel 6 i konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Det gällande systemet där alla besvärsgunder behandlas på samma gång är processekonomiskt motiverat. Inte heller med tanke på rättssäkerheten torde det vara ohållbart, eftersom den ändringssökande vars besvär över ett utlåtande har godkänts kanske ändå inte uppnår det önskade resultatet om det egentliga beslutet av andra skäl är negativt. Klart felaktiga utlåtanden kan rättas genom förvaltningsförfarande, så på denna punkt finns det inget behov av att ändra på systemet.

Med stöd av det som anförts ovan föreslås att besvärshöjningsbud fortfarande skall gälla i fråga om beslut av arbetskrafts- och näringscentralerna och arbetskraftsbyråerna, men förbudet skall inte vara lika omfattande som i de gällande författningarna.

Arbetsministeriets avgöranden i fråga om ansökningar om investeringsbidrag kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen, och därför är det konsekvent att göra det möjligt att besvara sig också över beslut som centralerna fattar i samma frågor. Ansökningarna om strukturstöd har samma karaktär som ansökningarna om investeringsbidrag. Också de har bara två klara parter: sökanden och den som avgör frågan. Det är nödvändigt med bestämmelser om möjligheten att anföra besvär också över centralernas och arbetskraftsbyråernas beslut att avbryta utbetalningen av eller återkräva utbetalda sysselsättningsstöd och investeringsbidrag som har beviljats enligt sysselsättningslagen och författningar som utfärdats med stöd av den, eftersom dessa beslut innebär att myndigheterna ingriper i understödstagarens ekonomiska ställning. Av samma orsaker får besvär också anföras över beslut att avbryta betalningen av eller återkräva utbetalda förmåner som beviljats enligt lagen om arbetskraftsservice eller författningar som utfärdats med stöd av den.

I fråga om ändringssökande gäller enligt förslaget vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Besvär får inte anföras över andra beslut, om inte något annat bestäms särskilt.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Genom propositionen kommer de beslut av arbetskraftsbyråerna och arbetskrafts- och

näringscentralerna där ändringssökande är nödvändigt och möjligt att genomföra att omfattas av ändringssökandet och därmed att motsvara kraven på en rättvis rättegång och god förvaltning i 16 § 2 mom. rege- ringsformen.

Besvärsförbudet är motiverat när ett beslut har fler än två parter, dvs. den sökande och den som avgör ansökan. Bedömningen av om en person är lämplig för placering på en arbets- eller praktikplats lämpar sig inte för ändringssökande, och därför kan ändring inte sökas genom besvär i beslut där lämp- lighetsbedömningen utgör den uteslutande eller huvudsakliga delen. Därmed kan besvär inte anföras över beslut som gäller antagning till arbetskraftspolitisk utbildning, beviljande av sysselsättningsstöd eller placering i stat- liga arbetsuppgifter. I dessa fall har besvärerna i regel inte heller någon praktisk betydelse för dem som söker ändring, eftersom dessa personer i själva verket inte kan få den för- mån de ansökt om på grund av den tid be- handlingen av besvärerna tar: man har redan varit tvungen att placera någon annan på platsen eller också har kursen avslutats när ansökan om ändring har vunnit laga kraft. En viktig grund för besluten om pengar till blivande företagare utgörs av utvärderingen av om den som ämnar bli företagare har den företagarefarenhet och den utbildning som behövs för att det företag som är avsett att bildas skall ha förutsättningar att bli lön- samt. Utvärderingen kan jämföras med den prövning som görs i fråga om arbetskrafts- service när det gäller att fatta beslut om att anvisa någon arbete. Besvär får inte heller anföras över beslut som arbetskrafts- och näringscentralerna fattar med stöd av lagen om företagsstöd.

Enligt propositionen kan ändring på det sätt som förvaltningsprocesslagen (586/1996) anger sökas i arbetskrafts- och näringscen- tralernas beslut om strukturstöd enligt 45 § sysselsättningsförordningen (130/1993), som utfärdats med stöd av sysselsättningslagen. Likaså kan ändring sökas i sådana beslut av centralerna som avses i 9 och 12 § syssel- sättningförordningen och som gäller bevil- jande av sysselsättningsanslag direkt till den sökande för projekt som gäller byggande, underhåll, grundlig förbättring, utvidgning eller ändring av konstruktioner eller andra investeringar.

Besvär kan likaså på det sätt som förvalt- ningsprocesslagen anger anföras över arbets-

krafts- och näringscentralernas och arbets- kraftsbyråernas alla beslut att avbryta utbet- talningen av eller återkräva utbetalda syssel- sättningsstöd och investeringsbidrag enligt sysselsättningslagen och författningar som utfärdats med stöd av den samt förmåner enligt lagen om arbetskraftsservice och den kompletterande författningen om förmåner i samband med arbetskraftsservice (1253/1993).

Förmåner enligt lagen om arbetskraftsser- vice och författningar som utfärdats med stöd av den kan beviljas personer eller ar- betsgivare i fråga om vilka arbetskraftsmy- ndigheten har funnit det nödvändigt och änd- amålsenligt med arbetskraftsservice eller med en kombination av flera former av ar- betskraftsservice. Besvär får inte anföras i frågor som gäller om arbetskraftsmyndighe- ten har prövat om det för klienten är nöd- vändigt med service i form av arbetsförmed- ling, yrkesvägledning, utbildnings- och yrke- sinformation eller yrkesinriktad rehabilite- ring enligt lagen och förordningen om ar- betskraftsservice, eftersom denna bedömning helt och hållet utgör arbetskraftspolitisk prövning. Klienten har således inte rätt att t.ex. kräva att bli anvisad en viss arbetsplats eller en yrkesinriktad rehabilitering som ar- betskraftsmyndigheten inte finner ändamåls- enlig. Däremot får besvär anföras över be- slut som gäller förmåner i anknnytning till en vald service, precis som över beslut i fråga om sociala förmåner i allmänhet.

3. Propositionens verkningar

De bestämmelser om ändringssökande som föreslås i propositionen beräknas inte ge upphov till ett så stort antal besvär att be- handlingen av dem kräver tilläggsresurser eller omorganiseringar i de regionala förvalt- ningsdomstolarna, arbetskrafts- och närings- centralerna eller arbetskraftsbyråerna.

Genom propositionen förbättras rättssäker- heten för klienterna vid arbetskrafts- och näringscentralerna och arbetskraftsbyråerna genom att de ovan noterade problemen visa- vi de grundläggande fri- och rättigheterna åtgärdas. På så sätt förbättras jämlikheten mellan olika grupper av medborgare när det gäller rättssäkerheten.

I fråga om jämställdheten mellan könen är propositionen neutral. Några nämnvärda verkningar på sysselsättningen har proposi- tionen inte.

4. Beredningen av propositionen

naupdrag vid arbetsministeriet i nära samarbete med justitieministeriet.

Propositionen har beretts som tjänsteman

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Sysselsättningslagen

27 a §. Besvär får inte anföras över en arbetskrafts- eller näringscentralers beslut om anvisande av sysselsättningsanslag till ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning för det syfte som anges i bestämmelsen, om inte något annat bestäms särskilt. Däremot får besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen anföras över beviljande av motsvarande statsunderstöd direkt till en sökande.

Besvär får inte anföras över en arbetskraftsbyrås beslut om beviljande av sysselsättningsstöd och arbetspraktikstöd eller placering i statliga arbetsuppgifter, om inte något annat bestäms särskilt.

1.2. Lagen om ändring av 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

23 §. Paragrafen föreslås bli utökad med ett nytt 6 mom. som förbjuder ändringssökande i andra beslut av arbetskrafts- och näringscentraler samt arbetskraftsbyråer än de som gäller studiesociala förmåner. Till studiesociala förmåner är medborgarna berättigade under de förutsättningar som bestäms i författningarna, och därför måste det gå att anföras besvär över sådana beslut.

1.3. Lagen om ändring av lagen om arbetskraftsservice

22 a §. Besvär får inte anföras över arbetskraftsbyråernas avgöranden i fråga om användningen av arbetskraftsservice, om inte något annat bestäms särskilt. Besvär får inte anföras i frågor som gäller om arbetskraftsmyndigheten har prövat om det för klienten

är nödvändigt med service i form av arbetsförmedling, yrkesvägledning, utbildnings- och yrkesinformation eller yrkesinriktad rehabilitering enligt lagen och förordningen om arbetskraftsservice, eftersom denna bedömning helt och hållet utgör arbetskraftspolitisk prövning. Klienten har således inte rätt att t.ex. kräva att bli anvisad en viss arbetsplats eller en önskad yrkesinriktad rehabilitering som arbetskraftsmyndigheten inte finner ändamålsenlig. Över andra beslut får besvär anföras på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt.

2. Ikraftträdande

Förbudet att anföras besvär över beslut som fattats av arbetskraftsbyråer och arbetskraftsdistriktsbyråer, numera arbetskrafts- och näringscentraler, upphävs fr.o.m. ingången av september 1997, om inte något annat bestäms. Därför föreslås att lagarna träder i kraft den 1 september 1997.

3. Lagstiftningsordning

Ovan i kapitel 1.2 har arbetskrafts- och näringscentralernas samt arbetskraftsbyråernas beslut granskats i ljuset av 16 § 1 mom. regeringsformen och artikel 6.1 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, och slutsatsen är att bestämmelser om besvärshänsyn i fråga om de nämnda myndigheternas beslut kan utfärdas i vanlig lagstiftningsordning. Dessutom uppfyller de nya möjligheter till ändringssökande som nu föreslås kraven på en rättvis rättegång och god förvaltning i 16 § 2 mom. regeringsformen. Regeringen anser det dock vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inbegås om förslaget.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av sysselsättningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till sysselsättningslagen av den 13 mars 1987 (275/1987) en ny 27 a § som följer:

27 a §

Ändringssökande

I ett beslut av en arbetskrafts- och näringscentral om att anvisa ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning sysselsättningsanslag för projekt som gäller byggande, underhåll, grundlig förbättring, utvidgning eller ändring av konstruktioner eller andra investeringar för att beviljas den som ansökt om statsunderstöd får ändring inte sökas genom

besvär, om inte något annat bestäms särskilt.
Om inte något annat bestäms särskilt får besvär inte arbetskraftsbyråns beslut som gäller

- 1) beviljande av sysselsättningsstöd,
- 2) beviljande av arbetspraktikstöd, eller
- 3) placering i statliga arbetsuppgifter.

Denna lag träder i kraft den
1997.

2.

Lag**om ändring av 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 23 § lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning
(763/1990), sådant detta lagrum lyder i lag 332/1997, ett nytt 5 mom. som följer:

23 §

Ändringsökande

dana som avses i 1 mom. får ändring inte
sökas genom besvär, om inte något annat
bestäms särskilt.

I andra beslut av en arbetskrafts- och nä-
ringscentral eller en arbetskraftsbyrå än så

Denna lag träder i kraft den
1997.

3.

Lag**om ändring av lagen om arbetskraftsservice**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 26 november 1993 om arbetskraftsservice (1005/1993) en ny 22 a §
som följer:

22 a §

Ändringsökande

I beslut som gäller arbetskraftsservice en

ligt denna lag får ändring inte sökas genom
besvär, om inte något annat bestäms särskilt.Denna lag träder i kraft den
1997.

Helsingfors den 7 maj 1997

Republikens President**MARTTI AHTISAARI***Minister Antti Kalliomäki*

